

Állategészségügy (rövid)

Tartalom

Egészséges kutya.....	2
Öröklődő rendellenességek.....	2
csont-és ízületi rendszer	2
szembetegségek	2
idegrendszer	3
Védőoltással megelőzhető betegségek	3
Zoonózisok	4
Egyéb betegségek	5
Belső élősködők	5
Külső élősködők	5
Emésztőszervi rendellenességek	6
száj- és garatüreg	6
gyomor	7
belek.....	7
Vérkeringés, bőr, idegrendszer rendellenességei.....	8
sokk.....	8
ekcéma, fülgyulladás.....	8
epilepszia	8
Mozgató szervrendszer.....	9
lassú kialakulású betegségek	9
balesetek.....	9
Elsősegély.....	10
sebek, vértípusok.....	10
sürgős ellátást igénylő esetek.....	10
idegen test	11
újraélesztés	11
fuldoklás.....	11
anafilaxiás sokk	12
égési sérülés.....	12
áramütés	12
vegyszerek (külsőleg)	12
mérgezés.....	12
Szukák ivari rendellenességei	13

Egészséges kutya

fej, fül magasan, farok tart, fül tiszta, szem csillog, ingerre reagál - tekintet követő, fényes szőr ép szálakból, nyálkahártyák épek, váladékmentesek, jó étvágy, napi 2-3x kakk, színe-állaga normális, pisi sárga és áttetsző

vizsgálat során fejelfordítás, ásítás, szájnyalogatás, lerázás, kéz megnyalása → stresszt jelezhet, vagy adott testrész fájdalmát

Hőmérséklet: 38,5-39°C

légzés: 10-25/perc

pulzus: 70-120/perc (comb belső fele, szívverés: 3-5 borda között, könyök mögött 3 ujjnyira)

bőr: könnyen ráncba emelhető, majd kisimul (ha úgy marad: kiszáradás)

bőrszín: kékesfehértől rózsaszínig

nyálkahártya: rózsaszín, íny nedves (nem tapadós, ragacsos)

kapilláris telítési idő: 1-2 sec

Öröklődő rendellenességek

csont-és ízületi rendszer

- diszplázia főleg öröklődő, de táplálkozás, mozgás befolyásolhatja
12 hónapos kor után röntgen
idős kutya: fájdalomcsillapítás, gyulladáscsökkentés
kondroitin-szulfát, glükóz-aminoglikán
műtét – combcsontfej-amputáció / medence-elforgatás / protézis
könyökízületi is lehet (retriever, dog, német juhász)
- Perthes-kór kistestű, fiatal kutya (5-8 hó)
egyoldali combcsontfej-deformitás, elhalás → amputáció → álízület
- csontgyulladás (panostitis)
nagytestűek, 6-18 hónapos kor között, többször előjöhethet
valószínűleg öröklött hajlam + túl jó táp, gyors növekedés
sánta, nem mozog, fáj a csöves csont
„vándorló sántaság” – mindig máshol fáj, amelyiket jobban terheli
gyógyszeres kezelés (gyulladáscsökkentők), tápváltás

szembetegségek

- PRA (progresszív retina atrophia)
1.éjszakai látás ∅ → 2.nappali látás ∅ → 3.vakság
recesszív öröklődés: ha mindkét szülő hordozó
- RD (retina diszplázia)
ideghártya rendellenes fejlődése
3-6 hetes kortól, üres tekintet, nekimegy dolgoknak
gócós formájában mozgást érzékel
genetikai mutáció
embrionális korban bekövetkezett fertőzések, fizikai/kémiai/táplálkozási hatások
- szürkehályog lencse homályosodása
nem azonos az időskori lencse sclerosissal

idegrendszer

- epilepszia eszméletvesztés, merev-/rángógörcs
enyhe: tápolyog, eldől, majd felkel, de bizonytalan, zavart
súlyos: elvágódik, megmerevedik, végtagok rágnak, tág pupilla, forgó szemek, fej-nyak hátrafeszül, száj habzik (rágóizmok görcse – nyelvharapás veszélye), sikít, nyöszörög, üríthet is rohamok szabálytalan időközönként, utána fáradt, bágyadt
kiválthatja ijedtség, izgalom, koponyaütés, oxigénhiány (fojtó!), anyagcserezavar
sérüléstől óvás, gyógyszeres rohammérésklés
- neurózis félenkségekben nyilvánul meg főleg
öröklött vagy megrázkódtatás eredménye
- hiperaktivitás mindenre élénk reakció, érzelmi túláradás
ásítások vakarózás, önnyalogatás, ijedtségében reszket, lelapul, görnyed, maga alá vizek agresszív is lehet, engedetlen
falánk, sokat iszik, sokat ürít

Védőoltással megelőzhető betegségek

- veszettség **vírus**, elsősorban nyállal terjed, de más testnedv is veszélyes lehet, **zoonózis**
lappangás 16-90 nap
idegpályákon halad (minél közelebb központi idegrendszerhez, annál gyorsabb)
- parvo **vírus**, bélsárral terjed, ragályfogó tárgyak, zsúfolt tenyészetek, kennelek, kisállatkórházak
lappangás 2-4 nap
hányás, elesettség, étvágytalan, nem iszik
először híg, sárga, majd bűzös, véres hasmenés
kiszáradás (bélnyálkahártya kitüremkedéseit alapjuknál pusztítja, a regenerálódó flórát étel, víz azonnal újra legyalulja) → infúzió!
- szopornyica **vírus**, fiatal korban halálos lehet, vagy idegrendszeri károsodást okoz
cseppfertőzés, bélsár, vizelet, ragályfogó tárgyak
lappangás 3-21 nap
kétfázisú lázgörbe, 1. >40,5°C, orrfolyás, kötőhártya-gyulladás, étvágytalanság, levertség 2. pár nap láztalanság után újabb tartós láz, gennyes orr- és szemváladék, torokgyulladás, hasmenés talppárnák és orrtükrök megvastagodása, berepedezése
idegrendszeri tünetek, görcsös rángások, hátulsó fél lebénulása
- fertőző májgyulladás **vírus**, váladékok, testnedvek, tárgyak terjesztik
lappangás 2-3 nap
enyhe forma: láz
súlyos: 40-41°C láz, levert, étvágytalan, hányás, nem iszik, szájnálkahártyán vérzések, testszerte sárgaság, véres vizelet és bélsár – menthetetlen
gyógyulás után még *fél évig* ürül a vírus és fertőző!
- leptospirosis **baktérium**, rágcsálók és kutyák vizeletével, **zoonózis**
lappangás 7-21 nap
májat és veséket károsítja, súlyos esetben halálos vagy vesekárosodás marad
magas láz, levertség, vérvizelés, hányás, hasmenés, sárgaság
 - patkány terjesztette változat: hőemelkedés majd normális alá csökken, sárgaság, levertség, étvágytalanság, hasmenés, hányás – gyógyítható
 - kutyák terjesztette változat: étvágytalan, levert, aluszékony, hányás, hasmenés, vesetájék fájdalmas, sok ivás-pisilés, szájúregi kimaródások - gyógyíthatatlan
gyógyulás után még *egy évig* ürül a baktérium

- kennelköhögés **baktérium**, cseppfertőzéssel, kutyapanziók, tenyészetek
láz, száraz köhögés, hányás – kezelés nélkül tüdőgyulladásba átmehet
- corona **vírus**, bélsárral terjed
fiatal kutyákra veszélyes, bélnyálkahártya kitüremkedéseinek csúcsát támadja
vízszerű hasmenés, hányás, étvágytalanság
- Microsporium canis **gomba**, bőrelváltozások, **zoonózis**
kerek foltokban szőrhullás, viszketés
- Lyme-kór spirochaeta, kullancs terjeszti
hosszú lappangási idő
magas láz, bőrpír, ízületi gyulladás, idegrendszeri- és szívtünetek
hosszú antibiotikum-kúra, sántaság, hőemelkedés így is visszamaradhat

Zoonózisok

- veszettség
- leptospirozis
- Microsporium canis
- Giardia egysejtű parazita, bélsárral szennyezett víz, étel, higiénia hiánya
bélben élősöködik, cisztába tokozódva ürül, hónapokig életképes marad
világos, nyálkás hasmenés, levertség, étvágytalanság, fogyás
3x vizsgálat, 7-10 napos időközökkel
- galandféreg szájon át fertőz, féreglárvával fertőzött bolhák szétrágása vagy leszakadó ízek
lárva tapad a bélnyálkahártyához → ivarérés 2-3 héten belül → petékkel teli leszakadó ízek
- orsóféreg mosatlan gyümölcs, bélsárral szennyezett talaj, peték több évig fertőzőképesek
köztgazdában lárva csak vándorol, majd nyugalmi állapot – csak szembe kerülve okoz tünetet
végleges gazda: ragadozó: bél → epeutak → máj → tüdő → légcső → nyelőcső → bél → ivarérés
→ peteürítés
vagy: izomzatban nyugalom, hormonális változásra (vemhesség) aktiválódás → tejmirigyek
- dirofilariák fonalféreg, szúnyogok terjesztik, Mediterráneum + itthon is
 - szívférgesség: lárva vándorol szívbe, ott fejlődik ki, eltömheti szívüregeket, ereket
 - bőr dirofilariózis: kifejlett féreg vándorol a bőrbe, csomót okoz, mikrolárvákat ürít, vért szívó szúnyogok továbbterjesztik
emberben szembe vándorolhat
védekezés: spot on (Stronghold, Advocate)
- kampósfejű férgek talaj, szennyezett növény, homokozó
bőrpír, viszketés, kiütések
fejlődésment mint orsóféregé
- kullancsok terjesztik
 - Lyme-kór
 - agyhártyagyulladás: vírus kullancs szipókájában, központi idegrendszert támadja
1. szakasz: láz, fejfájás, izomfájdalom, 2. sz.: erős fejfájás, magas láz, nyaki merevség

Egyéb betegségek

- Aujeszky-féle betegség
vírus, „álveszettség”, vér, vizelet, fertőzött állat húsa terjeszti
lappangás: 3-6 nap
bágyadtság, levertség, étvágytalanság, izgatott rohangálás, heves vakaródzás, nyüszítés, hempergés, rángatózás, garatbénulás (→habzó nyálzás), pupillatágulás, 2-3 napon belül halálos
védekezés: vakcinázás
- gümőkór
baktérium, beteg embertől vagy szarvasmarhától fertőződik szájon át vagy belégzéssel, zoonózis
lappangás több hét, akár évek mire felismerhető
hőemelkedés, köhögés vagy emésztési zavarok, lesóványodás(attól függ, tüdőt vagy beleket támadja-e)
baktériumok gócban bárhol a testben, nyirokcsomók elváltoznak, meszesedhetnek
gyógyult állat is üríti a kórokozót; gyógykezelésnek nem sok haszna van, elaltatás
védekezés: fertőzésmegelőzés
- tetanusz
baktérium, sebfertőzéssel, főleg talajtól, portól, fertőzött állat bélsarától, zoonózis
lappangás 3-21 nap
mikrobák sebben elszaporodnak és toxinokat termelnek, ezek az idegpálya mentén terjednek
mozgató idegsejtek túlzékonysága → izomgörcsök először feizmokban majd máshol is
„nevető” kutya, merev mozgás, szapora légzés, láz
védekezés: megelőzés, védőoltás, gyógyszeres kezelés

Belső élősködők

- galandféreg
ivarérett féreg emésztőcsőben, lárvák izomzatban, központi idegrendszerben, testüregekben
 - háromtagú galandféreg: 2-6 mm, fertőzött nyers hústól, zoonózis
 - uborkamag alakú galandféreg: levált, petékkel teli ízek alakja ilyen, zoonózis
bolhák veszik fel a petét, kutya szétrágja bolhát, érett ízek ürítésekor viszket, szánkázik
 - Taeniosis: fertőzött nyers hústól, zoonózis
- fonálféreg
szájon és bőrön át fertőz, anyakutya tejétől is
bélnyálkahártyát feloldják, súlyos vérzést okozva
hasmenés, étvágytalanság, bélgyulladás, keringés-összeomlás, bőrön át: bőrpír, viszketés
- orsóféreg
szájon át, méhen keresztül kölykök is, zoonózis
lárvák izomzatban vagy szervekben nyugalmi állapotban, évekig életben maradnak, hormonális változásra aktiválódnak
tünetek, betegség főleg kölyköknél: pókhas, fejlődés-visszamaradás, hányás, rángógörcs (féreg anyagcsere-termékei miatt), súlyos: máj- tüdőgyulladás
- trichinellák
sertéshús, vadhús nyersen
bélben megtelepednek, toxinjaik bélgyulladást okoznak: hasmenés, hányás, hasi fájdalom, láz;
majd izomba vándorolnak: izomfájdalmak
gyógykezelés alig hatásos, megelőzés: sütés, főzés, párolás

Külső élősködők

- tetvek
zsúfolt tartás, gyenge immunrendszer
vakarózás, főleg télen (napfényt, UV-t rosszul tűrik a tetvek)
 - szőrtetvek: védekezés fürdetőszerrel (fésű, kefe, fekhely is!), 2 hét múlva ismétlés
 - vérszívó tetvek: belülről ható készítmények

- atkák legyengült immunrendszer, kezelés spot on (ismételve), fürdetés ritkán (irritált bőr) bakteriális felülfertőzés kialakulhat
 - rühösség: menhelyi, kóbor állatok, **zoonózis**, világos kutyák érzékenyebbek szőrtelenebb helyeken (fül széle, szembolt, könyök) viszketés, szőrhiány
 - fülrühösség: fokozott fülzsírképződés, hallójárat-gyulladás fül megtelik barnásfekete, réteges, száraz váladékkal
 - fejrühösség: fejen hosszanti ráncok, szőr kihull, pörkők
 - szőrtüszőatka: születés után rögtön fertőződhet a kölyök, stabil immunrendszer mellett csak hordozó marad (mopsz, sharpei), kiújulhat enyhe formája: pikkelyzés, éles határú hámló foltok, nem viszket kezeletlenül: gennyes csomók, bűzös váladékozás, gyulladt bőr, halálos is lehet! ujjak között, talpon is kialakulhat
 - ragadozóatkák: erős korpázás, „vándorló korpa”=maga az atka, vakarózás nem túl súlyos, de kezelendő

- bolhák lárva- és bábállapot szőrön, környezetben, csak a kifejlett bolha szív vért fertőzőttség megállapítása: fehér háttér + nedvesség (pl. gézlap) → vörös udvar vérszegénység, kórokozók és paraziták (galandféreg) terjesztése, bolhanyál-allergia macskabolha emberre is megelőzés: spot on, line on (megfelelő zsírréteg kell: előtte ne fürdessük!), nyakörv

- légyenyüvek tavasztól ősziig, főleg kertben tartott kutyáknál, legyengült állapot, táptalaja: sebzés, bepállott bőr (nagy szőröcsomók alatt), végbélnyílás környéke, fülgyulladás, méhgyulladás nyugtalanság, sebek rágása, talppárnák közti nyüvesség: sántaság, szemfertőzőttség: vakság, felszaporodott nyüvek: toxikózis megelőzés: szőrzet nyírása, tisztántartása, sebkezelés, fertőtlenítés, repellens hatású szerek, átvizsgálás

- kullancsok hazánkban 20-30 faj, háromgazdás kullancsfajok (lárva: rágcsálók, gyíkok, nympa: kismélt, madár, imágó: ragadozó), mindegyik alak egyszer szív vért (2-12 napig), teljes életciklus: 1-36 hónap kórokozók vektorai egész évben, kiemelkedő időszakok: március-április, szeptember-október
 - babeziózis: egysejtű, vérszívás hatására érik 1-3 nap alatt, vörösvérsejteket károsítja, vérfesték eltömíti a vesét → elhullás lappangás 2-20 nap levertség, étvágytalanság, magas láz, duzzadt lép, hányás, sárgaság, sötét vizelet kezelés hatásossága stádiumtól függ, imizol (2x), infúzió, vízhajtó, gyulladáscsökkentő, lázcsillapító, antibiotikum (másodlagos fertőzések), főleg megelőzés: spot on+nyakörv, gyakori átvizsgálás és kullancsok mielőbbi eltávolítása
 - Lyme-kór: hosszú lappangási idő magas láz, bőrpír, ízületi gyulladás, idegrendszeri- és szívtünetek hosszú antibiotikum-kúra (+Florentero), sántaság, hőemelkedés így is visszamaradhat; vakcinázható!
 - vírusos agyhártyagyulladás: súlyos esetben bénulás + maradandó agykárosodás láz, hányás, szédülés, bénulás, ízületi- és izomfájdalom kezelés antibiotikummal, kutya korától és kondíciójától függ a hatásosság
 - Erlichiosis: vérparazita

Emésztőszervi rendellenességek

száj- és garatüreg

- idegen test drót, szálka, fadarab, csont nyálzás, szájzáródás akadályozása, vérzés

- ínygyulladás foglepedék → fogkő – szürkéssárgától barnásfeketéig, nyálmirigyek mentén, elhanyagoltság esetén minden fagon; ínygyulladást, fekélyt hozhat létre rágatás, koptatás
- torokgyulladás tünet lehet (szopornyica, fertőző májgyulladás, leptospirozis) mechanikai sérülés is kiválthatja – csontszilánk, fadarab, nyakörv rángatása, erőltetett légzés(rövid orrú vagy elhízott kutya), hideg étel vagy víz étvágytalan, krákog, öklendezik, nehezen nyel, torokváladékot hány száraz és szellős hely, pépes étel, állott víz + állatorvosi kezelés (gyulladáscsökkentő, esetleg antibiotikum)

gyomor

- gyomorhurut túletetés, forró étel, jeges víz, romlott hús, etetés utáni mozgás, lenyelt idegentest étvágytalan, nyelve lepedékes, erős szájszag, sok vizet iszik de ki is hányja, fűragás + hányás önmagában nem okoz hasmenést, csak bélhuruttal kombinálva koplaltatás, kamillatea, húsleves, folyékony eleség kis adagokban
- gyomorcsavarodás nagytestű, mély mellkasú kutyák (egy ponton rögzített gyomor)dog, kuvasz, dobermann gyomor nem tud ürülni → tartalma rothad, gázzal telít → felfúvódás → légzést akadályozza + keringési rendellenességet okoz gázos erjedésű eledel (sok gabona) sápadt nyálkahártyák, nyugtalanság, nehéz légzés, ténfergés (ülni-feküdni nem tud), hasi fájdalom, felfúvódás, öklendezés, hányni nem tud azonnali műtét! 5-8 órán belül megelőzés: étel kis adagokban, táp áztatva, rostos étrend, almaecetes víz, evés után pihenés, habzsolásgátló tál

belek

- bélhurut és bélgyulladás gyomorhurut folyamánya vagy fertőző betegségek (szopornyica, fertőző májgyulladás, parvo) okozhatják
 - bélhurut: hasmenés, egyéb tünetek nem jellemzők szénhidrát-lebontási rendellenesség(erjedés): híg, sárga, habos fehérje-lebontási rendellenesség(rothadás): folyós, sötétbarna, bűzös bélgyulladássá alakulhat táplálék-összetétel megváltoztatása, széntabletta
 - bélgyulladás: étvágytalanság, levertség, láz, has fájdalmas, gyakori székelési inger, hasmenés, kiszáradás (rugalmatlan bőr) mielőbbi orvosi beavatkozás
- bélsárpangás nehezen emészthető anyagok (csont, fadarabok), sok csonttól mézsvakolat a belekben, beszűkülés, idős kutya nehezebb emésztése végbél körüli mirigyek tályogosodása → ürítés fájdalmas mozgáshiány, rendszertelen ürítési lehetőség → nagyon besűrűsödik a széklet nyugtalanság, mászkál, séta alatt sokszor nekikészül, ürülék kemény esetleg véres, pár nap múlva étvágytalanság, bágyadtság, hányás, kötött mozgás, erős testszag
- bélelzáródás idegen anyag eltömi a bélcsatornát; nagy méret / érdes felület / nedvszívó-képesség veszélyes vékonybél-eltömődés: sárga, habos hányás étvágytalan, levert, sokat fekszik, nem ürít vagy csak eleinte (híg, sötétbarna) műtéti úton eltávolítás

Vérkeringés, bőr, idegrendszer rendellenességei

sokk

- vérkeringés elégtelensége
 - csökken a vérnyomás → szövetek oxigénellátottsága csökken
 - lehet szívgyengeség miatt
 - vérmennyiség csökkenése miatt
 - vérveszteség
 - folyadékveszteség: hasmenés, hányás, égés, szomjazás
 - vérér kitágulós sokk miatt: nagy fájdalom, agyi elváltozás, áramütés, hőség, fertőző betegségek, allergia
 - kezdetben: gyengeség, táمولgás, hűvös perifériák, sápadt nyálkahártyák, gyors légzés, szapora szívverés, ínpróba 2-3 sec
 - súlyos sokk: összerogyik, apátia, kóma
 - állatorvosi segítség, addig is nyugalomba helyezés, ínre méz (ha nem cukorbeteg)
- hőguta = napszúrás, hőpangás; fokozódó magas testhőmérséklet
 - hajlamosító tényezők: izgatottság, fiatal kor, meglévő szív- és légzőszervi betegségek
 - hőmérséklet > 30-32°C, páratartalom > 80-90% → hőleadás minimumra csökken, belső hőmérséklet emelkedik (csak lihegni tud + talpokon valamennyit párologtatni) → hőszabályozó-, vérkeringés- és légzőközpontok összeomlanak
 - kezdetben: bágyadtság, ijedt tekintet, tág pupilla, apatikus, bőrerek kitágulnak-kidagadnak, hányás, öklendezés, ragacsos nyálzás, szapora pulzus és légzés, vizet keres
 - később: eszméletvesztés, rángógörcsök, 1-3 órán belül elhullás
 - magas hőmérsékletű környezetben dolgoztatás vagy tartós hőség esetén hűtés, langyos locsolás
 - tartós belső hőmérséklet-emelkedés idegrendszeri és szívizomzati elváltozásokat okoz

ekcéma, fülgyulladás

- ekcéma allergia, bőrben gyulladás
 - belső okok: étel, gennyes góc a szervezetben, hormonális zavar
 - külső okok: gyakori fürdetés, vegyi anyaggal tartós érintkezés (nyakörv, takaró...), bolhaallergia
 - hátbőr, törzs oldala, faroktő → kipirul, nedvedzés, szőr hullás → gyulladás, gennyesedés → pörkösödés, hámlás
- fülgyulladás külső hallójárat gyulladása
 - hajlamosító tényezők: hosszú, lógó fül, fültő dús szőrözöttsége
 - kiváltó okok: ekcéma (fül bőrét érő ártalom), fülzsír bomlása szellőztelenség esetén, toklász, baktériumfertőzés, rühatka, gomba
 - fejrázás, fültő kaparása, fájdalom, nyomásra szörtyög
 - külső hallójáratban bő, barnásfekete váladék
 - elhanyagolás esetén idültté válik, bőrvastagodás, hallójárat-beszűkülés → csak műtéttel

epilepszia

- epilepszia veleszületett, örökölhető
 - eszméletvesztés, merev-/rángógörcs
 - enyhe: táمولgás, eldőli, majd felkel, de bizonytalan, zavart
 - súlyos: elvágódik, megmerevedik, végtagok rángnak, tág pupilla, forgó szemek, fej-nyak hátrafeszl, száj habzik (rágóizmok görcse – nyelvelharapás veszélye), sikít, nyöszörög, üríthet is
 - rohamok szabálytalan időközönként, utána fáradt, bágyadt
 - kiválthatja ijedtség, izgalom, koponyaütés, oxigénhiány (fojtó!), anyagcserezavar
 - sérüléstől óvás, gyógyszeres rohammérésklés

Mozgató szervrendszer

lassú kialakulású betegségek

- csont- és ízületi gyulladás
 - körülhatárolt csonthártyagyulladás: rövid szőrű, hosszú farkú kutyák; csóváláskor ismétlődő sérülések a farokcsigolyákon
gyógykezelés hosszadalmas, súlyos esetben amputáció
 - gennyes csonthártyagyulladás: baktériumos fertőzésre, arccsontokon, sipoly is lehet antibiotikum + műtét
 - ízületi gyulladás (arthritis): reumatológiai betegségek
lassan terjed
porcgyengülést okoz → mozgás nehéz és fájdalmas
nehezen kezelhető, inkább csak protézis
kezelés: túlsúly megszüntetése + gyógyszeres fájdalomcsillapítás
- angolkór fiatalkori csontfejlődési zavar →
 - általános anyagcsere-forgalom zavara
 - ellenálló-képesség zavara
 - idegrendszeri tünetekkedvezőtlen Ca-P bevitel +/- D-vitamin-hiány
csont vége kibunkósodik
fejcsontok duzzanata, rossz fogzománc
dongás bordák, tyúkmellűség, hosszú csöves csontok elhajlása
megelőzés! Ca, P, D-vitamin
- porckorongsérv rövid lábú, hosszú törzsű kutyák betegsége
porckorong deformálódik és nyomja a gerincvelőt
hátsó lábba sántít, nehezen mozdul
súlyos: bénulás, üritési kontroll megszűnése
kezelés: mozgásstop, fájdalomcsillapító csak óvatosan (nehogy bajait feledve mozogjon)
műtét + fizioterápia (úszás, fürdő, torna)

balesetek

- csonttörés egyszerű vagy többszörös
 - részleges törés: csontrepedés → töréssé alakulhat
 - teljes törés: folytonosság teljesen megszakad
 - fedett: törési végek takarva
 - nyílt: törési végek látszanakleggyakrabban végtagcsontok törnek
legkisebb mozgatószállítással
törés állapotában rögzítés (nem összeillesztve a törött végeket!) könyök vagy térd alatt:
átmeneti sín
nyílt törésnél a sebre nedves ruhás védőkötés (csonthártya ne száradjon ki)
- rándulás ízületi tok megnyúlik, benne vérzés, szakadás, zúzódás
azonnali sántaság, megszűnik, később újra előjön
ízület megduzzad, fájdalmas, meleg
nyugalomba helyezés, hideg borogatás, pár nap múlva meleg
- ficam ízületi tok és szalagok szakadása (megnyúlása)
súlyos sántaság, végtag állása megváltozik
állatorvos állítja helyre

Elsősegély

Higgadt, magabiztos viselkedés, nyugalom és erély

Állat megszólítása, szemből közelítés, lehetőleg gazda vagy akit ismer a kutya

sebek, vérzéstípusok

- **sebek** eredet szerint
 - metszett, vágott (éles eszköz) → egyenes sebszél, alig fájdalmas, erősen vérzik, nem fertőződik
 - szakított (valami beleakad és tép) → háromszög vagy csík forma
 - zúzott (tompá hatás) → szakadozott sebszél, sérült szövetek, fájdalmas, alig vérzik, könnyen fertőződik
 - szúrt (szeg, drót, toklász) → lábon, ujjak között, könnyen fertőződik
 - harapott (nyílt, sokféle) → szúrt, szakított, zúzott is lehet + csonttörés, belső sérülések
 - lőtt
- **sebellátás** szőr lenyírása
Betadine 10% (vizes oldatban jobban hat)
vagy Hyperol (1 dl vízben 1-2 tablettával) fecskendővel sebbe
sebszélről kifelé törölni
mély seb: állatorvos
mull-lap + géz + vatta: kötés vérzéscsillapításra, sebpszkálás megelőzése
naponta átkötözés, Betadine-ozás, hámosodásra körömvirágkrém
- **vérzés** vérzéscsillapítás + seb szennyeződéstől való védelme
lefedtetés, vérző testrész szív síkja fölé emelése
 - artériás: élénkpiros, lüktet, nehezen áll el
gyors vérvesztés, szédülés, sápadt nyálkahártyák, eszméletvesztés
ideiglenes ellátás: szívhez közelebb eső csomóhoz nyomni az eret
ütőeres nyomókötés: több réteg steril gézzel tamponálás, rá kibontatlan gézhenger, szoros pólyakötés. Ha árvérzett, újabb nyomópárna rá + pólyakötés arra is fekvő állapotban állatorvoshoz
körkörös leszorítás tilos!
 - vénás: sötétvörös, egyenletesen folyó, gyorsan eláll
ideiglenes ellátás: nyomókötés. Gézlap, kibontatlan gézhenger, pólyakötés
nyaki véna sérülése: gézhenger egyik végét összetekert állapotban a sebbe nyomni, vénát leszorítva tartani segítség érkezéséig
 - hajszáleres: szivárog, magától eláll
ellátása: sebkörnyéki szőr lenyírása, Betadine-os fertőtlenítés, steril fedőkötés
 - orrvérzés: fej lefelé, jégtasak
5-10 percen belül nem áll el: állatorvos
 - mancsvérzés: sebfertőtlenítés, bekötés, ujjak közé géz vagy vatta, be ne pálljon
 - szájszél: nagyon vérzik, de könnyen gyógyul
 - fülkagyló vérzés: fertőtlenítés+kötözés (fülkagyló gézlapok közé)

sürgős ellátást igénylő esetek

hőmérséklet > 39,5

kapilláris telítődési idő több sec (szájnyálkahártyán)

hőguta (lásd: Vérkeringés, bőr, idegrendszer rendellenességei → sokk)

gyomorcsavarodás (lásd Emésztőszervi rendellenességek: → gyomor)

- sérült/eszméletlen állat szállítása: fekvő helyzetben pokrócra húzás, autóba emelés, vezetőkívül legyen plusz ember aki felügyel rá
szájkosár vagy kendő, **kivéve**: állkapocs- fej- szájsérülés
légzési probléma, köhögés
eszméletlenség
émelygés, hányás
görcsroham
eszméletlen kutya nyelvét oldalra kihúzni
kutya átfordítása mindig hasi oldal felől
sérült testrész legyen felül
nyak kinyújtva
hányás esetére fej szívívonal alá lógatása, párna mellkas alá, száj kitörlése

idegen test

- lenyelés hánytatás (meleg sós víz: 1 pohár vízbe 1-2 tk só, minimum 1 dl-nyi kell, ha üres a gyomra, előbb pár szem táp vagy keksz, fecskendővel nyelés ütemében adagolás, ha nem nyel orrbefogás)
- szájüregben általában csontszilánk, fadarab; alsó állkapcsos bőr fogak közé nyomása → száj nyitva marad
- orrban, fülben csak állatorvos tudja eltávolítani
- sebben szilárdan álló tárgyat nem szabad kihúzni, csak rögzíteni, ne mozogjon
- légmell: gézlap → műanyag lap → kötözés (nem túl szorosan, 1 ujj férjen alá)

újraélesztés

20 percen belül esélyes

csak öntudatlan állapotban: 1. megszólítás 2. szemreflex (szemhéj belső sarka) 3. lábujjköz csípése
ha eszméletlen: légzés és szívverés ellenőrzése

1. légutak szabaddá tétele

nyak kiegyenesítése

nyelvkihúzás

szájüreg vizsgálata (idegentest, hányadék)

(spontán beindulhat a légzés)

száj becukása, kézzel átfogás, gézlap orra, 2x befújás – van-e akadály?

mesterséges lélegeztetés (ha van szívverés)

2. légzés

(szív ver, légutak tiszták, eszméletlen)

hason vagy oldalt fekvő helyzet, száj csukva, fej megemelve

gézdarab orra, percenként 15-20 befújás (3 sec-enként)

befújás után szünet, hogy ki is tudjon jönni a levegő

10 sec-enként pulzusellenőrzés (ha nincs pulzus → szívmasszázs)

ha légzés beindult (min. 8-10/perc), abba lehet hagyni

3. keringés

bal oldalra fektetés, mellkas alá törülköző

1 pumpa – 1 sec

minden 5. nyomás után levegőbefújás

pulzusellenőrzés

fuldoklás

- gégefőben elakadt tárgy: erős nyálzás, tátog, ásít, nyak előrenyújt, próbál hányni, köhög
talicskázás combcsontnál fogva, kisebb kutya fejjel lefelé lógatás max. 20 sec-ig

- légcső, gégecső elzáródása: köhög, kapkod, kék nyelv
Heimlich-fogás: has átfog, ökölbe szorított kezek, mellkas széles részén-szegycsont mögött felfelé+előre lökő mozdulat
- víz kirázása: talicskázás
állatorvos lássa, mert tüdőgyulladás lehet utána

anafilaxiás sokk

allergiás reakció – injekció, gyógyszer, csípés hatására

erős nyálzás, nehéz és gyors légzés, bedagadt torok, csalánkiütés, duzzadt szem/száj

- enyhe eset: Ca-Sandoz 0,5 l vízben 1 tabletta
- súlyos eset: Ca-injekció, kistestű: 1-2 ml, nagytestű:2-3 ml izomba
- darázs: ecetes öblítés
- méh: fullánk kiszedése, szódabikarbónás pép (1 tk por vízzel elkeverve)
- nem tudni, méh v. darázs: szappanos vizes öblítés, jeges borogatás, gyulladáscsökkentő krém (Phenylbutazon)

égési sérülés

- I.fokú (pl. gyertya)piros duzzanat
hűtés: hideg víz vagy jégzsélé
törölni tilos!
aloe
vaj, zsír, kenőcs tilos!
szőrlevágás körülötte, gyógyulás alatt gézre antibiotikus krém
- II.fokú (pl. forró aszfalt) hólyagos, nedves bőr, perzselt bunda
sokkos állapot lehet (nyugalom, betakarás, ínyre méz)
hűtés, hólyagokat békén hagyni
vizes törülköző sebre + állatorvos
- III.fokú (pl. tűzeset, forró olaj) szövetelhalás, fertőzésveszély, sokk
vizes hűtés tilos!
puha matracon állatorvoshoz szállítás

áramütés

nehéz légzés, köhögés, kékesszürke száj, nyelven égett terület, nyálzás, tüdőödéma

áramforrás kikapcsolása

ha eszméletlen: szabad légutak, mesterséges légzés, újraélesztés

vegyszerek (külsőleg)

szárazon letörlés (csomagoláson infók!)

- sav: folyó vizes, szódabikarbónás lemosás
- lúg: folyó vizes, almaecetes öblítés
- szerves oldószerek: bő szappanos vizes lemosás

mérgezés

alacsony testhőmérséklet, hasmenés, hányás, sokat iszik

hánytatás: minimum 1 dl sós víz (1-2 tk só/1 pohár víz)

széntabletta: nagytestű kutya 4-6 db, kistestű 1-2 db

- maró anyagok sav, lúg, szerves oldószer, vegyszer: tilos hánytatni!
tisztá víz itatása
 - sav: szódabikarbónás oldat
 - lúg: ecetes oldat
 - benzin, lakk, szerves oldószerek: száj kimosása tejjel
tejes-tojásfehérjés oldat (1-2 dl tej + 1 tojásfehérje)
- csigairtószerek már 1-2 g is halálos 2-3 órán belül, azonnal állatorvos!
izomgörcsök, 41°C láz, nyugtalan, tántorog, nyálzik, légzési nehézségek, hasmenés, gyors szívverés

Szukák ivari rendellenességei

Ciklus évi 2x, II-III. hó és VIII-IX. hó körül

- ciklus 9 nap előivarzás: ivarzási nyálka+vér, tüszőnövekedés
5-8 nap ivarzás, tüszőrepedés
1,5 hónap sárgatest fázis
4-4,5 hónap nyugalom
- vemhesség 63 nap
16. nap ~ beágyazódás
20. nap ~ megtapadás
- álvemhesség idegi / hormonális zavar (nagy prolaktin-koncentráció vagy prolaktin-érzékenység)
tüzelés után 6-12 héttel fészket rak, tárgyakat szeretget, emlői megduzzadnak
hormontermelést gátló gyógyszeres kezelés
- méhgennykór gennyes méhgyulladás
tüzelés alatt nincsenek fehérvérsejtek a méhben (spermiumok áthaladása miatt) →
védekezőképesség meggyengül → fertőzésveszély
méhnyálkahártya megvastagszik → megtermékenyülés híján tovább vastagszik → benne ciszták,
váladékozás → baktérium-táptalaj
gyakran idősebb kutyaiban
 - nyitott méhnyak: gennyes váladék, láz, levertség
 - zárt méhnyak: has kitelik, baktériumok toxinjai vérbe kerülnek, vesét károsíthatják
étvágytalanság, levertség, hányás, hasmenés, fokozott folyadékfelvétel és -ürítés
kezelés: műtéti eltávolítás
- ellési és szoptatási tetánia
szoptatással hirtelen sok Ca ürül
főleg kis- és közepes testű fajták
ellés előtt ne kapjon Ca-t (→ mellékpajzsmirigy „ellustul” → ellés után nem tud csontból Ca-t
kivonni → relatív hiány)
nyálzás, rángógörcs, láz, kezeletlenül halálos lehet
kezelés: Ca lassú (!) intravénás adagolása és infúzió
- emlőgyulladás anyatej baktériumokkal fertőződik általa
fájdalmas, nem hagyja a kölyköket szopni
súlyos esetben vérmérgezés, magas láz, hányás, elhullás
általában szoptatás 2-3 hetében
csomók, keményedések ellenőrzése, gyulladáscsökkentő kenőcs, kölykök részleges elvonása
(mellette mesterséges táplálásuk)
- emlődaganat leggyakoribb daganatfajta, hajlamos rá: spániel, uszkár, pointer, tacskó, yorkie, német juhász
30-50% rosszindulatú, tüdőbe áttét
nem ivartalanított szukák 26%-a
első tüzelés előtt ivartalanítottaknál: 0,5%